

Pystykarsinta

Karsintaan sopivien puiden läpimitta on 7–13 cm. Myöhemmin tehtynä puusta ei saada tavoiteltua oksatonta pintalautaa. Kuva: © Erkki Oksanen.

Kuvaus

Pystykarsinta on kuolleiden ja elävien oksien karsintaa kasvatettavista puista. Tavoitteena on lisätä arvokkaiden oksattomien tyvitukkien määrää hyvälaatuisissa metsiköissä ja parantaa metsikön taloudellista tuottoa. Karsinnassa poistetaan oksat tyvitukin alueelta, jolloin oksakohtien umpeenkasvun jälkeen puuhun alkaa muodostua oksatonta puuainesta.

Hyväkasvuiset männiköt otollisimmat pystykarsinnalle

Pystykarsintaa tehdään pääasiallisesti männiköissä ja rauduskoivikoissa. Myös kuusi, lehtikuusi ja jalot lehtipuut, kuten tammi, voivat soveltua oksien karsintaan. Karsintaa tehdään nuorissa metsissä ensiharvennusvaiheessa tai sitä ennen. Tällöin oksatonta puuainesta ehtii muodostua riittävästi päätehakkuuseen mennessä.

Parhaat lähtökohdat karsinnalle ovat Etelä- ja Väli-Suomen hyväkasvuisissa männiköissä, joissa hyvälaatuisia tyvitukkeja voidaan tuottaa karsinnalla ja harvennuksilla suhteellisen lyhyellä kiertoajalla.

Hyötyä myös maisemalle

Pystykarsinnalla voidaan tavoitella myös maisemallisia hyötyjä. Oksien karsinta parantaa näkyvyyttä erityisesti nuorissa metsissä ja lisää metsän puistomaisuutta. Pystykasittu metsikkö näyttää hoidetummalta ja järeämmältä kuin karsimaton.

Päätöksenteko

Pystykarsinta - Talous

Pystykarsinnan taloudellinen kannattavuus riippuu siitä, mikä on korkealaatuisen tukin kysyntä tulevaisuudessa ja maksetaanko karsitulle puulle laatulisää. Työlajin kannattavuutta heikentää tulojen pitkä odotusaika ja karsintaan liittyvät riskitekijät.

Virheellisestä pystykarsinnasta suuret haitat

Karsinnasta voi aiheutua värivikaa, lahoa ja koroja, jos työtä ei tehdä oikein tai se toteutetaan väärään vuodenaikaan. Esimerkiksi loppusyksyllä ja alkutalvesta pystykarsitun männyn kuorivioituksiin voi iskeytyä koroja aiheuttava syyshaavakkasieni.

Suurin arvonlisäys järeälle puulle

Parhaat lähtökohdat karsinnalle ovat Etelä- ja Väli-Suomen hyväkasvuisissa männiköissä, joissa hyvälaatuisia tyvitukkeja voidaan tuottaa karsinnalla ja harvennuksilla suhteellisen lyhyellä kiertoajalla. Kuivahkolla kankaalla pystykarsituista männyistä tulee laadultaan hyviä, mutta kannattavuus ei ole pitemmän kiertoajan ja alhaisemman kasvun vuoksi yhtä hyvä kuin tuoreella kankaalla.

Karsitun puuston kiertoaikaa voi olla syytä hieman pidentää, sillä suurin arvonlisäys saadaan vasta kiertoajan lopulla. Pystykarsinnan kannattavuutta voi myös parantaa lannoittamalla 1–2 kertaa ennen uudistushakkuuta, mikä nopeuttaa puuston järeytymistä.

Esimerkkilaskelma: Männikön pystykarsinta

Jos männikön karsintakustannukseksi oletetaan 500 €/ha, tulisi päätehakkuussa (50 vuoden kuluttua karsinnasta) leimikosta saada nykyhinnoin yli 3 550 €/ha enemmän (4 %:n reaalikorolla) kuin karsimattomasta, jotta työ olisi ollut kannattavaa. Kun tukkipuuta kertyy 250 m³, tämä merkitsee noin 14 €/m³ lisähintaa. Se tarkoittaisi 25 %:n lisäystä mäntytukin hintaan, kun lähtökohtana on vuoden 2015 alun keskihinta (56 €/m³).

Esimerkkilaskelma: Rauduskoivikon pystykarsinta

Koska koivun kiertoaika on mäntyä lyhempi, koivikon karsintaan tehty investointi realisoituu aiemmin. Koivikon karsiminen on halvempaa kuin männikön, mutta puuta myös kertyy vastaavasti vähemmän hakkuussa. Jos karsintakustannukseksi oletetaan 300 €/ha, tulisi päätehakkuussa (35 vuoden kuluttua karsinnasta) leimikosta saada nykyhinnoin yli 1 180 €/ha enemmän (4 %:n reaalkorolla) kuin karsimattomasta, jotta työ olisi ollut kannattavaa. Kun tukkipuuta kertyy 180 m³, tämä merkitsee noin 6,50 €/m³ lisähintaa. Se tarkoittaisi 15 %:n lisäystä koivutukin hintaan, kun lähtökohtana on vuoden 2015 alun keskihinta (43 €/m³).

Toteutus

Pystykarsinnan toteutus

Pystykarsinnalla voidaan parantaa laatua lähinnä rauduskoivikoissa ja männiköissä, jotka ovat tekniseltä laadultaan hyviä tai kohtalaisia. Huonolaatuisen puuston karsinnasta ei ole hyötyä.

Pystykarsintaa kannattaa tehdä vain metsiköissä, joissa puuston laatu on hyvä. Huonolaatuisia mutkaisia tai paksuoksaisia puita ei kannata karsia. Karsintaan sopivien puiden rinnankorkeusläpimitta on 7–13 cm.

Karsittaviksi valitaan suorarunkoiset ja hyvälaatuiset puut. Karsittavien oksien tulee olla alle 25 mm paksuja. Työ tulee tehdä vahingoittamatta puun kuorta ja vaurioittamatta oksankaulaa. Havupuiden oksien karsintaan soveltuvat oksasaha ja leikkaavat työkalut. Lehtipuiden karsinnassa on syytä käyttää leikkaavia työkaluja.

Puut karsitaan yhdessä tai mieluiten kahdessa vaiheessa 4–6 metrin korkeudelle ja karsinta tehdään vain noin 300–500 laadultaan parhaalle puulle hehtaarille.

Suosittelavat karsinta-ajat ja toteutus puulajeittain.

Puulaji	Karsinta-aika	Työn toteutus
Mänty	+ kevätalvi ja kesä-heinäkuu - ei loppusyksystä, alkutalvesta tai nila-aikaan	Karsinta voidaan toteuttaa yhdessä tai kahdessa vaiheessa. Karsitaan pääsääntöisesti kuolleita ja kuolemassa olevia oksia. Elävää latvusta on jätettävä vähintään 40 prosenttia puun pituudesta.
Kuusi	+ kevätalvi ja kesä-heinäkuu - ei nila-aikaan	Karsitaan pääsääntöisesti kuolleita ja kuolemassa olevia oksia. Elävää latvusta on jätettävä vähintään 60 prosenttia puun pituudesta.
Rauduskoivu	+ kevätalvi tai juhannuksesta heinäkuun loppuun - ei mahlanjuoksuaikana, loppukesästä tai syksyllä	Karsinta voidaan toteuttaa yhdessä tai kahdessa vaiheessa. Karsitaan leikkaamalla kuivia, mutta myös eläviä oksia, joiden paksuus on alle 20 mm. Elävää latvusta on jätettävä vähintään 50 prosenttia puun pituudesta. Oksakauluksen vahingoittamista tulee erityisesti välttää.
Lehtikuusi	+ kevätalvi ja kesä-heinäkuu - ei nila-aikaan	Karsitaan lähinnä kuolleita oksia. Elävää latvusta on jätettävä vähintään 50 prosenttia puun pituudesta

Suosittelavat karsinta-ajat ja toteutus puulajeittain.

Harvennukset muistettava

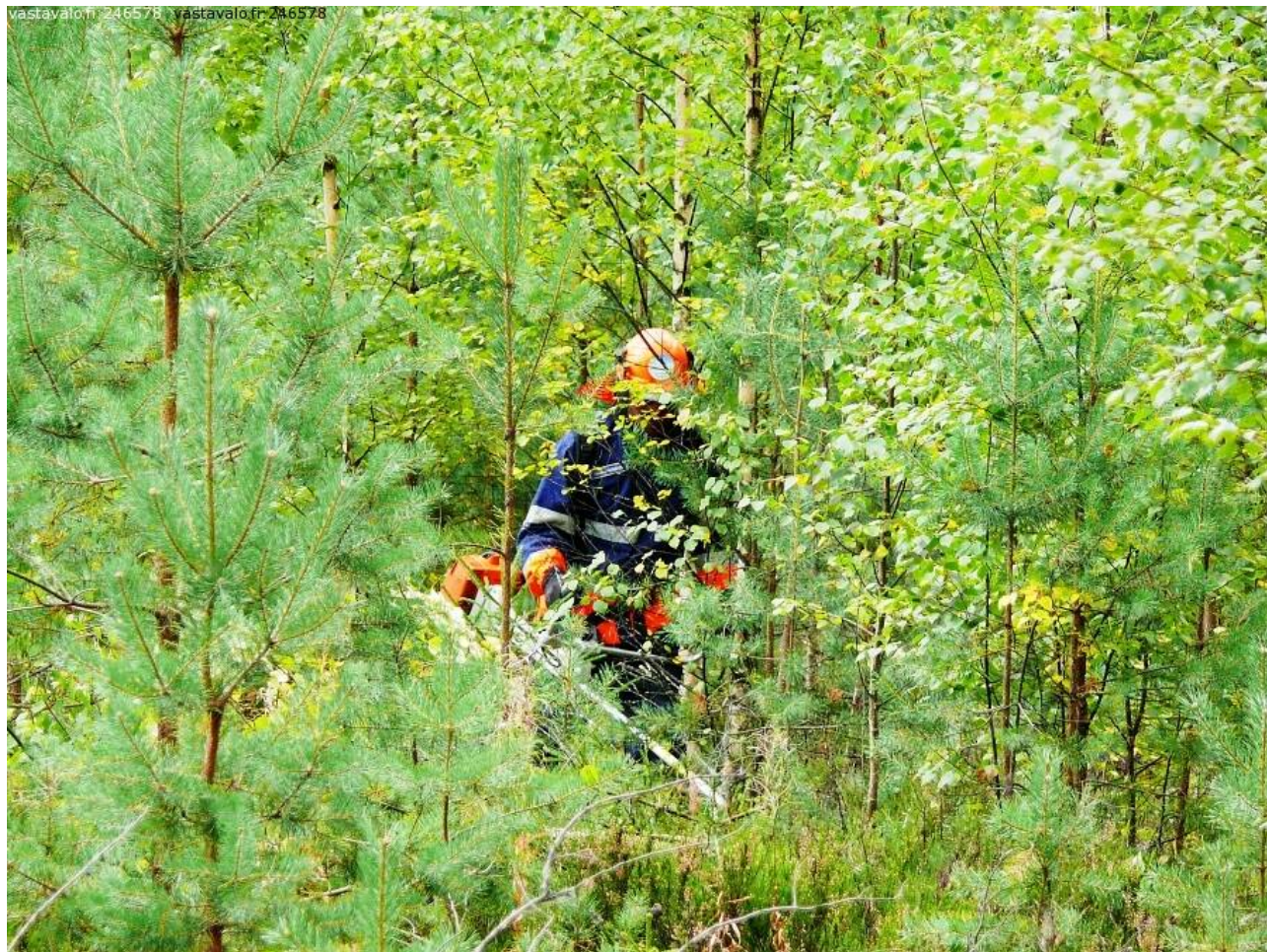
Karsituissa metsiköissä harvennukset tulee tehdä oikea-aikaisena ja riittävän voimakkaina, jotta karsitut puut järeytyvät nopeasti ja investointi on taloudellisesti kannattava.

Tiedot pystykarsinnasta talteen

Karsinnan jälkeen on tärkeää tallettaa tiedot hankkeesta sekä pyytää siitä todistus metsäalan ammattilaiselta. Tärkeimmät tiedot ovat metsikön sijainti, puuston keskiläpimitta ja karsintakorkeus.

Sanasto

Nuoren metsän hoito

Taimikonharvennus tehdään laadullisesti parhaiden ja hyväkasvuisten puiden hyväksi. Kuva: © Pertti Harstela / Vastavalo.

Nuoren metsän hoitotoimenpiteitä voivat olla taimikon ja nuoren metsän perkaus, harvennus ja laatupuiden pystykarsinta. Sopivilla nuoren metsän hoitokohteilla voidaan tehdä pienpuun korjuuta.

Nuoren metsän hoitoon voi saada valtion tukea, kun tuen ehdot täyttyvät. Lisätietoa tuista on saatavilla esimerkiksi Suomen metsäkeskuksesta.

Pystykarsinta

Karsintaan sopivien puiden läpimitta on 7–13 cm. Myöhemmin tehtynä puusta ei saada tavoiteltua oksatonta pintalautaa. Kuva: © Erkki Oksanen.

Pystykarsinta on kuolleiden ja elävien oksien karsintaa kasvatettavista puista. Tavoitteena on lisätä arvokkaiden oksattomien tyvitukkien määrää hyvälaatuisissa metsiköissä ja parantaa metsikön taloudellista tuottoa.

Karsinnassa poistetaan oksat tyvitukin alueelta, jolloin oksakohtien umpeenkasvun jälkeen puuhun alkaa muodostua oksatonta puuainesta. Pystykarsintaa tehdään pääasiallisesti männiköissä ja rauduskoivikoissa. Parhaat lähtökohdat karsinnalle ovat Etelä- ja Väli-Suomen hyväkasvuisissa männiköissä, joissa hyvälaatuisia tyvitukkeja voidaan tuottaa

karsinnalla ja harvennuksilla suhteellisen lyhyellä kiertoajalla.